

Vizuālie grafiki

Materiālu latviešu valodā sagatavoja Evija Kaša,
Rēzeknes pamatskolas – attīstības centra
izglītības metodiķe

Vizuālie grafiki:

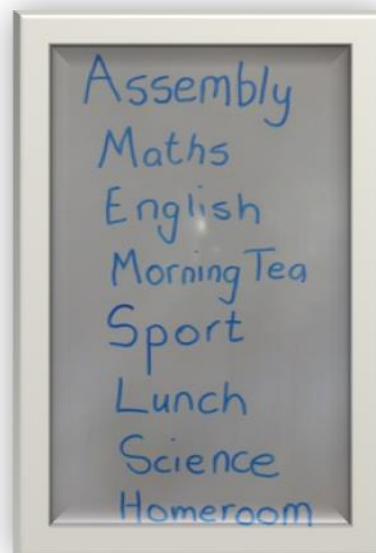
Vizuālie grafiki atspoguļo abstraktu jēdzienu, piemēram, laiku konkrētā un pārvaldāmā formā. Tam ir īpašas priekšrocības skolēniem ar ASD, kuriem stiprā pusē ir vizuālā uztvere un kuriem var rasties grūtības tikt galā ar abstraktiem jēdzieniem.

Vizuālie grafiki ļauj skolēniem attīstīt izpratni par laiku (pagātņi, tagadņi un nākotņi), paredzēt gaidāmos notikumus, un atvieglot pāreju starp aktivitātēm, kā arī izmaiņām rutīnā (Myles & Southwick, 1999).

Vizuālie grafiki ir tik efektīvi, ka skolotāji, tos gatavojot, saprot, ka tie noderēs visiem skolēniem klasē, ne tikai tiem ar autiskā spektra traucējumiem. Jebkuram skolēnam ir lietderīgi zināt precīzu dienas kārtību konkrētai dienai.

Vizuālā grafika veidošana sākumskolā:

- Klases vizuālajam grafikam jābūt pietiekami lielam, lai visi skolēni varētu to redzēt no savas sēdvietas. Tas būtu jānovieto klases priekšā, vienā vai otrā pusē no tāfeles.
- Gados vecākiem skolēniem vizuālais grafiks var būt rakstiskā veidā, kamēr jaunākajiem skolēniem - vizuālā. To var attēlot gan horizontāli (no kreisās uz labo pusi), gan vertikāli (no augšas uz leju).

Vārdu saraksts vecākiem skolēniem.

Izmantojot vizuālo grafiku:

- Skolēni, jo īpaši agrīnā vecumā, labprāt palīdz sastādīt dienas grafiku, un šī dalība var sekmēt turpmāku izpratni par dienas gaitu un mazināt trauksmi pārmaiņu gadījumos.
- Katras dienas kārtība skolotājam ir jāpārrunā ar klasi dienas sākumā. Protams, pēc tam nedrīkst dienas kārtību aizmirst. Tieši otrādi - visas dienas garumā uz to ir jāatsaucas. Parādīt, ka nodarbības vai aktivitātes ir beigušās, var vienkārši noņemt konkrēto vizuālo materiālu. Tos var arī ievietot “pabeigto darbiņu kastē”, ko īpaši patīk darīt gados jaunākiem skolēniem.
- Vecāko pamatskolas posma klašu skolēniem lietderīgi būs pierast pie vidusskolas sistēmas - katram skolēnam ir grafiks, kas sastāv no krāsu kodiem, kuri savukārt ir sasaistīti ar mācību grāmatām un attiecīgajiem piederumiem.

Kā tikt galā ar dienas grafika izmaiņām:

Izmaiņas skolas ikdienā ir neizbēgamas, un skolēniem ir jāiemācās tikt galā ar tām dažādās vidēs un viņu dzīvē kopumā. Tomēr viņiem ir nepieciešams atbalsts, lai vismaz sākotnējos posmos tiktu sniegta palīdzība tikt galā ar izmaiņām (Dodd, 2005). Ir vairāki veidi, kā var veicināt skolēnu prasmi tikt galā ar pārmaiņām:

- Izmantojot vizuālo attēlojumu, atgādiniet par pārmaiņām pēc iespējas biežāk. Tas var būt, piemēram, atgādinājums par gaidāmo notikumu vai izmaiņām, kas uzrakstīts uz tāfeles, vai attēlots ar fotoattēla palīdzību, piemēram, par gaidāmo ekskursiju vai jaunu skolotāju, kurš aizvietos iepriekšējo.
- Vecākos skolēnus par būtiskām izmaiņām var brīdināt pēc iespējas ātrāk, izmantojot e-pastu vai ievietojot informāciju skolas mājas lapā.
- Norādiet izmaiņu iemeslu un precīzi paskaidrojiet, kas notiks un kas tiek sagaidīts no skolēna.
- Skolēni jābrīdina par visām dienas kārtības izmaiņām jau no paša rīta. Izmaiņas var norādīt vizuālajā grafikā, attiecīgajai darbībai ievietojot “nenotiek / atcelts” vizuālo

attēlu vai, vēlams, noņemot vizuālo atsauci un aizstājot to ar kaut ko citu. Neaizmirstiet skolēniem atgādināt par to, kas nemainīsies, piemēram, visas citas aktivitātes, klases telpa un pārtraukumi / starpbrīži.

- Skolēnu var nosūtīt arī uz Mierīgo zonu vai citu drošu vietu, ja skolotājs uzskata, ka skolēns konkrētajā situācijā var netikt galā (Winter & Lawrence, 2011).

Atsauces:

Dodd, S. 2005, *Understanding Autism*, Sydney, Elsevier Australia.

Myles, B.S., & Simpson, R.L. 2001, 'Effective Practices for Students with Asperger Syndrome'. *Focus on Exceptional Children*, vol. 34, no.3, pp.1-14.

Myles, B., & Southwick, J. 1999, *Asperger Syndrome and Difficult Moments*, Kansas, Autism Asperger Publishing Co.